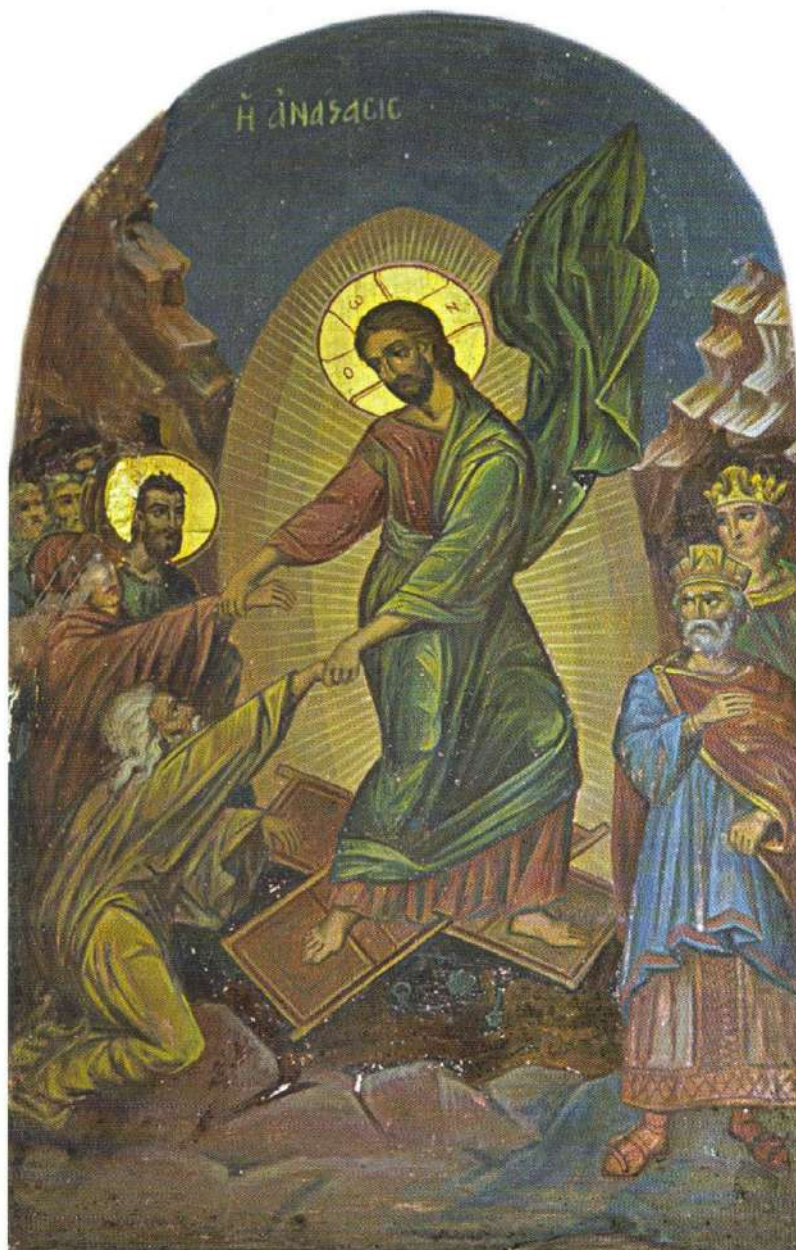

ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ

«Τοῦτο δὲ καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν» (Β' Κορινθ. ιγ', 9)

Ἡ Ἀνάστασις ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ἁγίου Μηνᾶ (ἔργον Γ. Παναγιωτάκη)

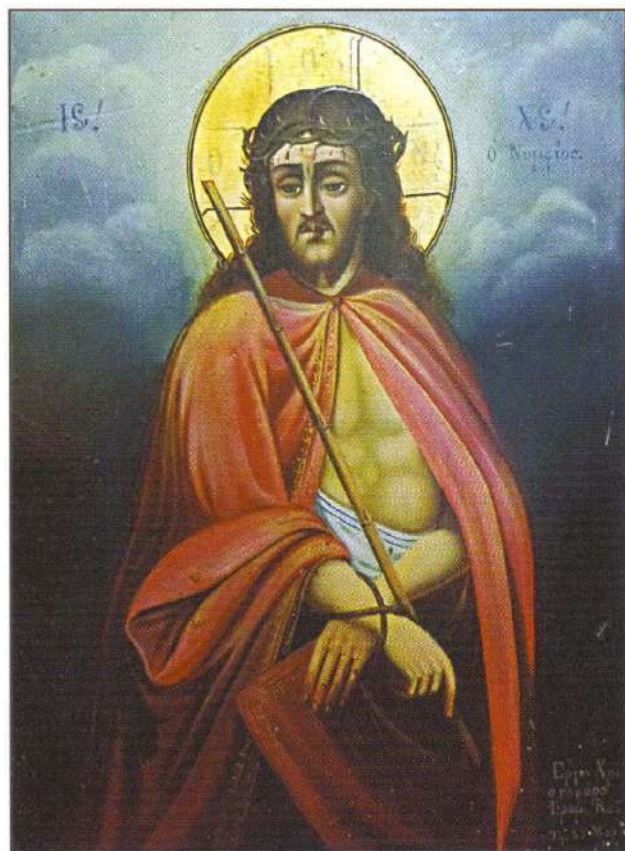
Τεύχος 10ον ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2013

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

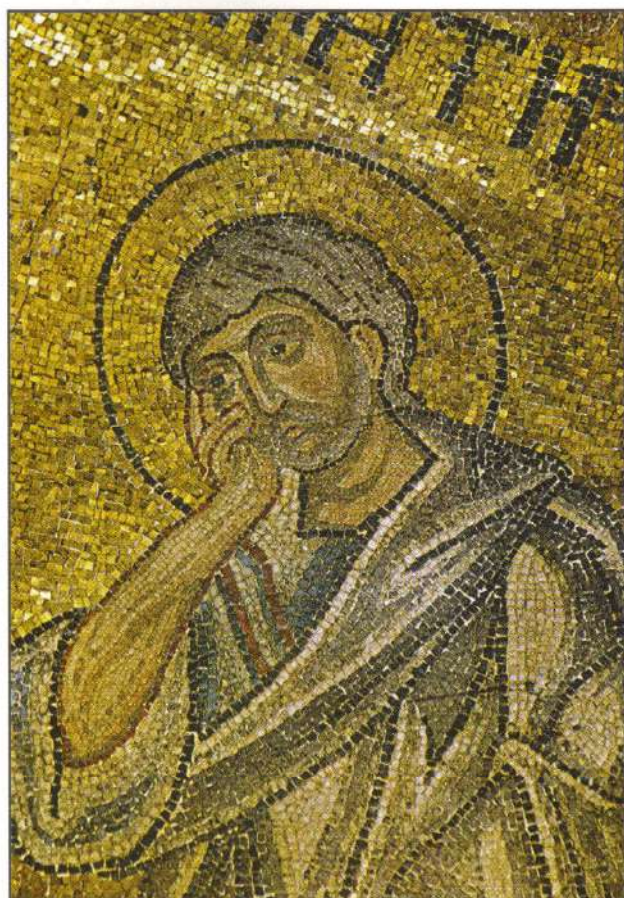
ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΕΩΣ

ΧΙΟΣ

«Ο Νυμφίος». (Έργον Χριστοφόρου
Τερομονάχου κ̄κ.)
Ίερὸς Ναὸς Ἁγ. Λουκᾶ Βαρβασίου Χίου.

«Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν... καὶ τὸν μαθητὴν
παρεστῶτα ὃν ἠγάπα» (Ἰωάν. ιθ', 26).
Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος.
Λεπτομέρεια ἀπὸ
τὸ ψηφιδωτὸν τῆς Σταυρώσεως
εἰς τὴν Ἱερὰν Νέαν Μονήν.

Αριθμ. Πρωτ. 388

+ Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Σ
ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ - ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΧΑΡΙΝ, ΕΙΡΗΝΗΝ
ΚΑΙ ΕΛΕΟΣ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝΔΟΞΩΣ ΑΝΑΣΤΑΝΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Αδελφοί συλλειτουργοί καὶ τέκνα εὐσεβῆ καὶ φιλόθεα
τῆς Ἐκκλησίας,

Χριστὸς Ἀνέστη!

Ἡ ἀναγγελία τῆς Ἀναστάσεως ὑπὸ τῶν Μυροφόρων πρὸς
τοὺς Μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ ἐθεωρήθη ὑπὸ αὐτῶν παραλήρημα.
Καὶ ὅμως ἡ εἶδησις, ἡ ἐκκληφθεῖσα ὡς παραλήρημα, ἐβεβαιώθη
ὡς Ἀ λ ῆ θ ε ι α. Ὁ ἀναστημένος Ἰησοῦς ἐνεφανίσθη εἰς τοὺς
Μαθητὰς Του ἐπανειλημμένως.

Εἰς τὴν ἐποχὴν μας τὸ κήρυγμα τῆς Ἀναστάσεως
ἀκούεται καὶ πάλιν ὡς παραλήρημα διὰ τοὺς ὀρθολογιστάς. Ἐν
τούτοις, οἱ πιστοὶ ὄχι μόνον πιστεύομεν, ἀλλὰ καὶ βιοῦμεν τὴν
Ἀνάστασιν ὡς γ ε γ ο ν ὸ ς ἀληθέστατον. Τὴν μαρτυρίαν μας
ἐπισφραγίζομεν, ἐὰν χρειασθῆ, διὰ τῆς θυσίας τῆς ζωῆς μας,
διότι ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι ὑπερβαίνομεν τὸν θάνατον καὶ
ἀπαλλασσόμεθα ἀπὸ τὸν φόβον αὐτοῦ. Τὸ στόμα μας εἶναι
πλήρες χαρᾶς ἐν τῷ λέγειν Ἀ ν έ σ τ η ὸ Κ ύ ρ ι ο ς. Οἱ Ἅγιοί
μας, κατὰ κόσμον νεκροί, ζοῦν μεταξύ μας, ἀπαντοῦν εἰς τὰ
αἰτήματά μας. Ὁ μεταθανάτιος κόσμος εἶναι ἀληθέστερος τοῦ
προθανατίου. Ὁ Χριστὸς ἀνέστη καὶ ζῆ μεταξύ ἡμῶν.
Ὑπεσχέθη ὅτι θὰ εἶναι μαζί μας ἕως τῆς συντελείας τοῦ
αἰῶνος. Καὶ πράγματι εἶναι. Φίλος καὶ ἀδελφὸς καὶ θεραπευτῆς
καὶ χορηγὸς παντὸς ἀγαθοῦ.

Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὁ Ἀναστάς ἐκ τῶν νεκρῶν καὶ
χαριζόμενος εἰς πάντας ζωὴν τὴν αἰώνιον. Ποῦ σου θάνατε τὸ
νῆκος; Ἀνέστη ὁ Χριστός, "καὶ τὸν πάλαι ἄμετρα καυχώμενον,

ὡς γελοῖον παιζόμενον ἔδειξε" (πρβλ. Κανῶν Σταυροαναστάσιμος Δ' ἤχου, Θ' Ὡδή, ποίημα Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ). Τὰ πάντα πεπλήρωται Φωτὸς καὶ αἱ καρδίαι μας χαρᾶς ἀνυπερβλήτου.

Καὶ ὄχι μόνον χαρᾶς, ἀλλὰ καὶ δ υ ν ἄ μ ε ω ς. Ὁ πιστεύων εἰς τὴν Ἀνάστασιν δὲν φοβεῖται τὸν θάνατον καὶ ὁ μὴ φοβούμενος τὸν θάνατον εἶναι ψυχικῶς ἄκαμptos καὶ ἀλύγιτος, διότι ὅ,τι διὰ τοὺς πολλοὺς καὶ ἀπίστους εἶναι ἢ φοβερωτέρα ἀπειλή, διὰ τὸν πιστὸν χριστιανὸν εἶναι μικρᾶς σημασίας γεγονός, διότι εἶναι ἢ ε ἴ σ ο δ ο ς εἰς τὴν ζωὴν. Ὁ πιστὸς χριστιανὸς ζῆ τὴν ἀνάστασιν καὶ πρὸ τοῦ φυσικοῦ θανάτου του.

Ἡ συνέπεια τοῦ βιώματος τῆς Ἀναστάσεως εἶναι ἢ μ ε - τ α β ο λ ῆ τοῦ κόσμου. Ἐνθουσιάζει τὴν ψυχὴν. Καὶ ἡ ἐνθουσιώδης ψυχὴ ἐλκύει εἰς τὸν δρόμον τῆς τὰς ἄλλας ψυχάς, αἱ ὅποια συγκινουῦνται ἀπὸ τὰ ἀληθινὰ βιώματα τῆς χαρᾶς τῆς ἀθανασίας. Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἰδικὴ μας ἀνάστασις δὲν εἶναι μία θεωρητικὴ ἀλήθεια. Εἶναι δ ὁ γ μ α τῆς πίστεώς μας. Εἶναι μία χειροπιαστὴ πραγματικότης. Εἶναι ἢ δύναμις ἢ νικήσασα τὸν κόσμον, παρὰ τοὺς ἐναντίον τῆς σκληροτάτους διωγμούς. "Αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἢ νικήσασα τὸν κόσμον, ἢ πίστις ἡμῶν"(Α' Ἰωάν. ε', 4) εἰς τὴν Ἀνάστασιν. Διὰ τῆς Ἀναστάσεως ὁ ἄνθρωπος γίνεται κατὰ χάριν Θεός. Διὰ τῆς νίκης τοῦ ἀναστασίμου φωτὸς ἐπὶ τῶν ἀκαθάρτων παθῶν, ἐνιδρύεται εἰς τὴν ψυχὴν μας ἔρως θεῖος καὶ ἀγάπη τις ξένη, τὸν ἀνθρώπινον ὄρον ὑπερβαίνουσα.

Χριστὸς Ἀνέστη, λοιπόν! Αἱ καρδίαι μας εἶναι πλημμυρισμέναι ἀπὸ τὸ Ἀναστάσιμον φῶς καὶ τὴν ἀναστάσιμον χαρὰν. Προσερχόμεθα μὲ γνησιότητα καὶ ἀπλότητα εἰς τὸν Ἀναστάντα Χριστόν. Διότι, ὡς λέγει ὁ Προφητάναξ Δαυῖδ, ὁ ἐπόπτης τῶν καρδιῶν μας ἄνωθεν Θεός "καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην οὐκ ἐξουδενώσει" (Ψαλμ. Ν', 19).

Ἡ Ανάστασις εἶναι ἡ δύναμις μας, ἡ ἐλπίς μας, ἡ χαρά μας, τὸ ἀγαλλιάματά μας. Διὰ τῆς Ἀναστάσεως ὑπερβαίνομεν τὸν πόνον καὶ τὴν θλίψιν δι' ὅλα τὰ κακὰ τῆς φυσικῆς ἐπιγείου ζωῆς. Ἡ Ανάστασις εἶναι ἡ ἀπάντησις τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ἀπορίαν τοῦ πληγωμένου ἀπὸ τὰ δεινὰ τοῦ κόσμου ἀνθρώπου.

Εἰς τὰς δυσκολίας καὶ τὰ παθήματα, τὰ ὅποια διέρχεται σήμερον ὁ κόσμος, ἡμεῖς δὲν ἀποκάμνομεν. Ἡ ἐπὶ τὸ αὐτὸ σύναξις τῶν φοβισμένων Μαθητῶν τοῦ Κυρίου εἰς τὸ Ὑπερῶν τῆς Σιών μᾶς ἐνδυναμώνει. Δὲν φοβούμεθα, διότι ἀγαπῶμεν τοὺς πάντας, ὅπως ἠγάπησεν ἡμᾶς Ἐκεῖνος καὶ τὴν ψυχὴν Αὐτοῦ ἔθηκεν ὑπὲρ ἡμῶν. Θεανδρικῶς ὁ Ἀναστάς Κύριος ἀοράτως μᾶς συνοδεύει. Ἀρκεῖ νὰ ἔχωμεν, - καὶ ἔχομεν - ἀ γ ἀ π η ν. Καὶ μὲ τὴν ἀγάπην ἐπιγινώσκομεν τοῦ Μυστηρίου τὴν δύναμιν. Τοῦ Μυστηρίου!

Καὶ ἂν ἄλλοι διστάζουν ἀνθρωπίνως καὶ "δράγματα στοιβάξουν πράξεων τὰς θημωνίας" (πρβλ. Στιχηρὰ Ἐσπερινοῦ Κυριακῆς Ἀσώτου), ἡμεῖς καυχώμεθα. Καὶ ἐὰν ἡμεῖς δὲν "ἀπολικμίζωμεν φιλευσπλαγχνία τὸ ἄχυρον τῶν ἔργων τῆς ἀδικίας καὶ τὰ πάθη μας καὶ δὲν καταστρώνωμεν ἄλωνα μετανοίας", ὁ Ἀναστάς Χριστὸς εἶναι Ἀγάπη καὶ διαλύει τὸ κάθε εἶδους σκότος καὶ τὸν φ ὀ β ο ν γύρω μας καὶ εἰσέρχεται ἐντὸς ἡμῶν καὶ εἰς τὸν κ ὀ σ μ ο ν, τῶν θυρῶν τῶν καρδιῶν μας πολλάκις κεκλεισμένων. Καὶ "μένει μεθ' ἡμῶν" μονίμως διὰ τοῦ σ τ α υ ρ ο ῦ τῆς ἀ γ ἀ π η ς. Τὸ κάλεσμά Του εἶναι ἡ εἰ ρ ῆ ν η. Τὴν Ἐαυτοῦ εἰρήνην χαρίζει εἰς ἡμᾶς. Οἱ ἰσχυροὶ τοῦ κόσμου τούτου ἐπαγγέλλονται καὶ ὑπόσχονται εἰρήνην, μηδέποτε ἐμπειρικῶς πραγματοποιουμένην. Ἡ δύναμις τῆς Θείας Ἀγάπης καὶ Εἰρήνης καὶ Σοφίας μένει ἔξω ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινον πανικόν. Δὲν εὑρίσκεται εἰς τὸ περιθώριον τῆς πραγματικότητος οὔτε εἰς τὴν περιφέρειαν κάποιων ἀτομικῶν δοξασιῶν. Εἶναι ἡ καρδιά καὶ τὸ κέντρον τῶν γεγονότων. Εἶναι ἡ κ α ρ δ ί α τῆς ἀνθρωπότητος. Εἶναι τὸ κ ἔ ν τ ρ ο ν τῆς ζωῆς. Εἶναι ἡ κυριεύουσα ζώντων καὶ νεκρῶν. Εἶναι ἡ Ἀ λ ῆ θ ε ι α.

Ἡ ἀδιαφιλονίκητος ὑπεροχὴ τῆς Δ υ ν ά μ ε ω ς κρατεῖ ἀοράτως τὰ ἤ ν ί α καὶ κατευθύνει τὰ π ά ν τ α, καθ' ἣν ὥραν πολλοὶ ἐπώνυμοι κατ' ἄνθρωπον "σκοτός εἰς τὰς φρένας ἔχουν".

Τὴν περίοδον τῆς σημερινῆς γενικῆς ἀ π ο σ υ ν θ έ σ ε – ω ς παγκοσμίως, ἡ ἐλπίς πάντων τῶν περάτων τῆς γῆς, ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ π α ρ ο υ σ ί α τῆς οὐρανίας σ υ ν θ έ – σ ε ω ς καὶ ἀρμονίας. Τὸν καιρὸν τῆς κ α τ α ρ ρ ε ύ σ ε ω ς καὶ τοῦ προσδοκωμένου θανάτου ὑπάρχει τὸ γεγονὸς τῆς Ἀναστάσεως καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῆς πεποιθήσεως ἐπὶ τὸν Κύριον.

Ἡ εἰρήνη τοῦ θανάτου τὸν θάνατον διὰ τῆς κενώσεως Αὐτοῦ πατήσαντος καὶ ἡ χαρὰ τῆς ἀ γ ά π η ς διαχέονται καὶ θεραπεύουν τὸν στενάζοντα καὶ ὀδυνώμενον πάντοτε σύγχρονον "ἄ ν θ ρ ω π ο ν" καὶ τὴν συνωδίνουσαν καὶ συστενάζουσαν μετ' αὐτοῦ κτίσιν, τὴν "ἀπολύτρωσιν καὶ τὴν υἰοθεσίαν ἀπεκδεχομένους" (πρβλ. Ρωμ. η', 20-23) τῆς "ἐλευθερίας τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ".

Ἀληθῶς Ἀνέστη ὁ Κύριος, πατέρες καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα!

Ἄγιον Πάσχα 2013

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως
διάπυρος πρὸς Χριστὸν Ἀναστάντα
εὐχέτης πάντων ὑμῶν

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

Αρ. Έγκυκλίου: 13

Αρ. Πρωτ.: 918

Αρ. Διεκπ.: 277

ΠΑΣΧΑΛΙΟΣ ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

Πρός
τόν Ἱερόν Κληρόν
καί τόν εὐσεβῆ λαόν
τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως

Θέμα: «Πασχάλιος Ποιμαντορική Έγκύκλιος»

Χριστός Ανέστη! Οἱ δύο αὐτές λέξεις, οἱ ὅποιες ἤχοῦν πανηγυρικά ἀπό τά χεῖλη ὄλων τήν φωταυγῆ καί πανέορτη νύχτα τῆς Ἀναστάσεως, συμπυκνώνουν ὅ,τι πιό ὑψηλό καί οὐσιῶδες ἀνακοινώθηκε ποτέ στούς ἀνθρώπους. Συνιστοῦν τό ἀρραγές θεμέλιο τῆς πίστεώς μας, τήν ἀκλόνητη βεβαιότητα, ἐπί τῆς ὁποίας οἰκοδομήθηκε ἡ Ἐκκλησία μας. Σηματοδοτοῦν τήν ἀφετηρία τῆς αἰωνιότητος, τήν ἐγγύηση τοῦ ἀνακαινισμοῦ τοῦ κόσμου. Ἐκφράζουν τήν νίκη ἐπί τοῦ θανάτου, τήν λύτρωση ἀπό τήν φθορά καί τήν ἁμαρτία, τήν πηγή τῆς ἀκατάλυτης χαράς, τήν δωρεά τῆς αἰώνιας ζωῆς, τό προοίμιο «τῆς τοῦ μέλλοντος αἰῶνος μιᾶς καί ἀνεσπέρου ἡμέρας»: «Θανάτου ἐορτάζομεν νέκρωσιν, Ἄδου τήν καθαίρεσιν, ἄλλης βιοτῆς τῆς αἰωνίου ἀπαρχήν».

Τό χαροποιό ἀναστάσιμο αὐτό ἄγγελμα πληροῖ καί συνεγείρει τήν ψυχή μας. Εἶναι ὁ ἐνθουσιώδης ψαλμικός παιάνας, ὁ ὅποιος δονεῖ καί λαμπρύνει τήν μυστηριακή ζωή τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ ἀναστάσιμος χαιρετισμός δέν εἶναι εὐχετήριος λόγος, ἀλλά δοξαστική διακήρυξη καί μαρτυρία τῆς πίστεως στό γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Δέν ἀποτελεῖ κάποιον τυπικό ἐόρτιο χαιρετισμό· πρόκειται γιά τήν κορυφαία ἀλήθεια τῆς πίστεώς μας, τήν πηγή τῆς σωτηρίας τοῦ σύμπαντος κόσμου. Αναφωνεῖ ὁ ἱερός Χρυσόστομος: «Ὡς τήν ἀποψινή νύχτα τῶν θαυμάτων, οἱ ἄνθρωποι πέθαιναν· τώρα πιά, δέν θά πεθαίνουν, θά κοιμοῦνται ξαναγυρνώντας στό χῶμα ἀπό ὅπου βγῆκαν, γιά νά ἀναστηθοῦν μία μέρα καί νά χαροῦν τήν χαρά τῆς ἀθανασίας».

Ὁ πρῶτος, ὅμως, μεταναστάσιμος λόγος τοῦ Χριστοῦ, μέ τόν ὁποῖον ἀπευθύνθηκε στίς Μυροφόρες (Ματθ. 28, 8-9), ὑπῆρξε τό «Χαίρετε». Ἡ συνήθης αὐτή ἑλληνική προσφώνηση ἀπό τήν ἐποχή τῶν ὀμηρικῶν ἐπῶν ἀποκτᾶ ἐδῶ ἰδιαίτερη σημασία καί γίνεται εὐαγγελικά τό πρῶτο «Χριστός Ἀνέστη» τῆς ἱστορίας. Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ ὡς πηγή χαρᾶς δέν μπορεῖ νά ἐκφρασθεῖ πληρέστερα παρά μέ αὐτόν τόν εὐφρόσυνο χαιρετισμό. Ἡ λέξη ἐδῶ δέχεται μίαν ὑπέροχη ὑπέρβαση, καθῶς ἡ χαρά δέν σχετίζεται πλέον μέ πρόσκαιρα ἀγαθά, ἀλλά συνδέεται μέ τήν ἐμπειρία τῆς Ἀναστάσεως, μέ τήν ἐλπίδα καί τήν βεβαιότητα τῆς ἀκατάλυτης ζωῆς πού ἀνέτειλε ἐκ τοῦ Παναγίου Τάφου.

Ἡ χαρά, κατά τήν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας, δέν ἀποτελεῖ καρπό εὐδαιμονικῆς ἀναζήτησης. Ὁ εὐδαιμονισμός καί ἡ ἡδονοθηρία ἐκφράζουν τό πνεῦμα τοῦ ἐκπεσόντος κόσμου. Ὑπηρετοῦν τήν φιλαυτία καί προτάσσουν ἀτομικές ἀνάγκες. Ἡ ἀληθινή χαρά συμβαδίζει μέ τήν κοινωνία πρὸς τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀναζήτηση τῆς χαρᾶς ἀνεξάρτητα ἀπό τόν Θεό καί ἔξω ἀπό τήν προοπτική αὐτή ὀδηγεῖ ἀναπόφευκτα σέ ἀπογοήτευση.

Ἡ ἀληθινή χαρά ὑπερβαίνει τίς αἰσθήσεις. Αὐτό σημαίνει ὅτι κινεῖται σέ ὑψηλότερο ἐπίπεδο, τό ὁποῖο βρίσκεται πέρα ἀπό τήν ἐφήμερη φύση τους. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος χαρακτηρίζει τήν χαρά ὡς καρπό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Γαλ. 5, 22) καί ὁ ἱερός Χρυσόστομος τήν ἀποκαλεῖ πνευματικό κατόρθωμα. Δωρίζεται ἀπό τόν Θεό καί, στήν ἐντέλειά της, εἶναι ἀναφαίρετη καί

ἀπρόσβλητη, ἀσύγκριτα ἀνώτερη τῆς χαρᾶς τῶν αἰσθήσεων. Ὅπως κάθε καρπός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἔτσι καί ἡ χαρά κατορθώνεται ἀνάλογα μέ τήν πίστη καί τήν ψυχική τελείωση τοῦ καθενός μας.

Βεβαίως, ἡ χαρά αὐτή, ὡς ἀδιάπτωτη κατάσταση, ὑπάρχει μόνο στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Στήν καθημερινή μας ζωή βιώνουμε θλίψεις καί δυσκολίες, ἐπειδή ὁ κόσμος μας κυριαρχεῖται ἀπό τήν φθορά καί τήν ἁμαρτία. Οἱ θλίψεις τῆς καθημερινότητας καί οἱ βιοτικές μέριμνες, ὅμως, δέν ματαιώνουν τήν χαρά τοῦ πιστοῦ· γίνονται νέες ἀφορμές χαρᾶς καί τόν βοηθοῦν νά οικειωθεῖ τήν ζωή τοῦ Χριστοῦ. Στήν ζωή τῆς Ἐκκλησίας ἡ σύνθεση χαρᾶς καί λύπης προβάλλεται μέ τήν ἀδιάσπαστη ἐνότητα τοῦ Πάθους καί τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Τό Πάθος εἶναι ἡ πορεία πρὸς τήν Ἀνάσταση καί ἡ Ἀνάσταση κατάληξη τοῦ Πάθους. Ὁ Σταυρός ὁδηγεῖ στήν Ἀνάσταση καί ἡ παρούσα κατάσταση τοῦ κόσμου κυοφορεῖ τήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Τήν λύπη καί τήν ἀπόγνωση διαδέχεται ἡ χαρά τῆς Ἀναστάσεως. Τότε, σύμφωνα μέ τόν ἱερό Χρυσόστομο, «ὄλοι ἀπολαμβάνουν τό συμπόσιο τῆς πίστεως. Ὅλοι γεύονται τόν πλοῦτο τῆς χρηστότητος. Κανείς δέν θρηνεῖ γιά τήν πνευματική του πενία, διότι φανερώθηκε ἡ κοινή βασιλεία. Κανείς δέν ὀδύρεται γιά τὰ πταίσματά του, γιατί συγγνώμη ἀνέτειλε ἀπό τόν τάφο. Κανείς δέν φοβᾶται τόν θάνατο, γιατί μᾶς ἐλευθέρωσε ὁ θάνατος τοῦ Σωτῆρος».

Ἡ πορεία αὐτή προϋποθέτει πίστη καί πόθο γιά τόν Χριστό. Ὁ πόθος τοῦ Χριστοῦ εἶναι πηγὴ χαρᾶς, πού ἐξαλείφει κάθε λύπη μέσα στόν ἄνθρωπο. Συνιστᾶ τήν ἱερά εὐφροσύνη τῆς θείας λατρείας καί τῆς κοινωνίας μέ τόν Ἀναστάντα. Δέν μπορούμε νά πλησιάσουμε τόν ἀναστημένο Κύριο καί νά κοινωνήσουμε τό φῶς τῆς Ἀναστάσεώς Του χωρίς πνευματική προετοιμασία γι' αὐτή τήν δωρεά, χωρίς καθαρότητα ψυχῆς. Μόνο μέ δυνατή καί καθαρὴ ψυχή, «πεφωτισμένην καρδίαν», βαθειά πίστη καί ἀγάπη, μπορούμε νά Τόν ὑποδεχθοῦμε καί νά γίνουμε μέτοχοι τοῦ φωτός καί τῆς χαρᾶς τῆς Ἀναστάσεως.

Οί ευλαβεῖς ἐκεῖνες μυροφόρες γυναῖκες, λόγω τῆς μεγάλης πίστεώς τους, ἡ ὁποία ἦταν ἀπόρροια τῆς ἀγάπης τους πρὸς τὸν Ἰησοῦ, ἀξιώθηκαν πρῶτες νὰ δοῦν καὶ νὰ προσκυνήσουν τὸν ἀναστάντα Κύριο, νὰ ἀκούσουν ἀπὸ Αὐτὸν τὸ «χαίρετε» καὶ νὰ δεχθοῦν «τό φαιδρὸν τῆς Ἀναστάσεως κήρυγμα». Ἐλαβαν τὴ μεγάλη αὐτὴ τιμὴ, ἐπειδὴ δὲν δείλιασαν καὶ δὲν κρύφτηκαν, ὅπως οἱ μαθητὲς τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ ἦταν παροῦσες καὶ στὴν σταύρωση καὶ στὴν ταφὴ Του. Δὲν ἄφησαν τὴ δεινὴ καὶ νοσηρὴ λογικὴ νὰ τίς κυριεύσει μέ τὸν φόβο τῆς δυνάμεως τῶν ἐχθρῶν του Χριστοῦ. Ἐπειδὴ λοιπὸν περίσσευε στίς καρδιές τῶν Μυροφόρων ἡ βαθεῖα πίστη, ἀξιώθηκαν πρῶτες αὐτές νὰ μνηθοῦν στό γεγονὸς τῆς ἀναστάσεως, ἀκόμα κι ἐάν δὲν κατανόησαν ὅλες στό ἴδιο βαθμὸ τὸ θαυμαστὸ καὶ σωτήριον γεγονός. «Καὶ ἐπλήσθη χαρᾶς τὸ στόμα αὐτῶν ἐν τῷ λέγειν "ἀνέστη ὁ Κύριος"». «Ὑπέστρεφον ἐν χαρᾷ τοῖς Ἀποστόλοις μηνῦσαι ἐμφανῶς ὅτι ἀνέστης ἡ Ζωὴ τῶν ἀπάντων».

Παρακαλοῦμε τὸν Κύριο νὰ πληροῖ τίς καρδιές ὅλων μέ τὴν ἀδαπάνητη χαρὰ Του, ὥστε νὰ πραγματωθεῖ ἡ παράκλησή Του κατὰ τὴν προσευχὴ Του στὸν κῆπο τῶν Ἐλαιῶν: «ἵνα ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς» (Ἰω. 17, 13). Παρακαλεῖ ὁ Χριστὸς τὸν Θεὸ καὶ Πατέρα Του, ὥστε οἱ μαθητὲς Του νὰ ἔχουν μέσα τους τὴν χαρὰ Του σέ ὅλη τῆς τὴν πληρότητα. Τὴν ἀναφαίρετη καὶ αἰώνια χαρὰ, ἡ ὁποία ἀπορρέει ἀπὸ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας.

Ἡ χαρὰ τῆς κοινωνίας μέ τὸν Χριστὸ εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐπαναλαμβάνει στὴν ἐπιστολὴ του στοὺς Φιλιππησίους: «Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε· καὶ πάλι θά πῶ, χαίρετε» (Φιλ. 4, 4). Πρόκειται γιὰ χαρὰ διαρκῆ καὶ ἀναλλοίωτη. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος μᾶς λέει ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει πρὸς τοὺς Φιλιππησίους νὰ χαίρονται πάντοτε, γιατί ἐκεῖνος πού χαίρεται ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου δὲν χάνει ποτέ αὐτὴ τὴν εὐφροσύνη, ὅσες δυσμενεῖς συνθῆκες κι ἂν συναντήσῃ. «Ὅτι ὁ ἐν Θεῷ ὢν, ἀεὶ χαίρει»: ἀκόμα κι ἂν ὑποφέρει καὶ θλίβεται, πάντοτε χαίρεται.

Αυτή ή χαρά είναι ό Χριστός, σωτήρας και λυτρωτής: ή ανάπαυση του ανθρώπου, ή αναγέννησή του στην όντως ζωή, ή ανάσταση και ή σωτηρία του. Αυτήν ζει και απολαμβάνει ό αναγεννημένος πνευματικά άνθρωπος. Και είναι χαρά άγνή, ανεπιτήδευτη, πηγαία, διαρκής. Τήν προξενεί ή άγάπη προς τόν Θεόν, ή όποία «έξω βάλλει τόν φόβον» (Α' Ιω., 4, 18). Είναι ή διάβαση από τίς άδιέξοδες και σκοτεινές πτυχές του βίου μας προς τήν έμπειρία του ζώντος και αναστημένου Χριστού. Είναι ή δύναμη, ή όποία μάς αναβιβάζει στον Ουρανό και μάς ανυψώνει στην πορεία μας νά πραγματώσουμε τόν «καινόν άνθρωπον». Κατακλύζει όλη τήν ύπαρξή μας και τήν αποκαθιστά στην πραγματική της πληρότητα.

Πρόκειται για τήν χαρά πού κήρυξε ό αναστημένος Κύριος άμέσως μετά τήν έκ νεκρών έγερσή Του: Χαίρετε. Τήν διακήρυξε στις έκθαμβες Μυροφόρες, αλλά και προς τούς ανθρώπους κάθε έποχής. Μέ τήν κατανίκηση του θανάτου, δέν ύφίστανται πλέον άδιέξοδα στά προσωπικά προβλήματα και τίς αντιξοότητες πού βιώνουμε. Τίποτα δέν μπορεί νά έπισκιάσει τό άγιο και όλόλαμπρο Φως της Αναστάσεως. Αυτή ή αναστάσιμη χαρά είναι προτέρημα των ανθρώπων του Χριστού, των δικαίων, των ένάρετων και των εύσεβών, εκείνων πού βιώνουν τήν πίστη πληρέστερα.

Αυτή τήν χαρά της Αναστάσεως άς έτοιμαστούμε νά ύποδεχθούμε, άφου πρώτα βιώσουμε τήν πορεία προς τό Πάθος, από τό σκοτάδι στο Φως. Αυτή τήν αναστάσιμη χαρά και έλπίδα έχει ανάγκη ό άνθρωπος στους τόσο δύσκολους σημερινούς καιρούς, σέ έποχή δεινής κρίσεως, ή όποία μάς έξουθενώνει οικονομικά και ψυχικά και μάς γεμίζει ανασφάλεια για τό μέλλον.

Τό Πάσχα του Κυρίου μας συνιστά «λύτρον λύτης» για όλους τους ανθρώπους και πηγή χαράς «έν όλω τῷ κόσμω». Είναι «ή κλητή και άγία ήμέρα, έορτών έορτή και πανήγυρις πανηγύρεων». Η έμπειρία της Αναστάσεως μέσα στην Έκκλησία αποτελεί διαρκές βίωμα χαράς. «Χαράς τά πάντα πεπλήρωται,

τῆς Ἀναστάσεως τὴν πειρὰν εἰληφότα». Καί ἡ χαρὰ αὐτὴ ἐκπορεύεται ἀπὸ τὴν βεβαιότητα τῆς νίκης ἐπὶ τοῦ θανάτου. Τὴν πληρότητα τῆς χαρᾶς αὐτῆς οἱ χριστιανοὶ τὴ βιώνουμε ὡς ἀγάπη. «Ἐν χαρᾷ» ἀσπάζεται ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ τὰ πάντα συγχωροῦνται. Ἐμεῖς, γράφει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, γνωρίζουμε ὅτι πραγματοποιήσαμε τὴν μετάβαση «ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν», ἐπειδὴ ἀγαπᾶμε τοὺς ἀδελφούς μας· ὅποιος δὲν ἀγαπᾷ τὸν ἀδελφὸν του, «μένει ἐν τῷ θανάτῳ» (Α' Ἰω. 3, 14).

«Λοιπόν, ἀδελφοί, χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε, καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν» (Β' Κορ. 13, 11). Προσερχόμαστε σὺς ἐκκλησίες γιὰ νὰ ἐορτάσουμε τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας, «ἵνα καὶ τὸ Χαῖρε ἀκουσώμεθα», τὸ ὁποῖο θὰ ἀναγγέλλει τὴ νίκη πάνω στὸν θάνατο καὶ τὴν φθορά, τὴν πηγὴ τῆς αἰώνιας καὶ ἀληθινῆς ζωῆς, τὴν ἐγγύηση τῆς δικῆς μας ἀνάστασης, τὸ πλήρωμα τῆς χαρᾶς γιὰ κάθε ἄνθρωπο, τὴν ἀκατάβλητη δύναμη τῆς θυσιαστικῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

Πανηγυρίζοντας τὸ Πάσχα τοῦ Χριστοῦ μας, τὸν παρακαλοῦμε νὰ στερεώσῃ τὴν πίστη μας. Νὰ αὐξήσῃ τὴν ἀγάπη μας. Νὰ μᾶς ἐνισχύει, ὥστε μὲ προθυμία καὶ χαρὰ νὰ ὑπακοῦμε στὸ αἰώνιο θέλημά Του. Εὐχομαι νὰ ἀξιωθοῦμε ὅλοι νὰ ζήσουμε μέσα στὴν ἐλευθερία καὶ τὴν χαρὰ τοῦ ἀναστημένου Χριστοῦ. Νὰ ἐπιτυχάνουμε καθημερινὰ τὴ διάβαση ἀπὸ τὴν ἁμαρτία στὴν Χάρη, ἀπὸ τὴν ἀπελπισία στὴν ἐλπίδα, ἀπὸ τὸν θάνατο στὴν Ζωή. Ὅσοι βιώνουμε ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἀναστάσιμη χαρὰ, ἀναστημένοι κι ἐμεῖς στὸ φρόνημα καὶ τὴν ψυχὴ, δίνουμε καθημερινὰ, παντοῦ καὶ πάντοτε, τὴν μαρτυρία τῆς Ἀναστάσεως.

ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ 2013

Μέ πατρικὲς εὐχὲς
Ὁ Μητροπολίτης

+ Ο ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ ΜΑΡΚΟΣ

Η ΣΦΑΓΗ ΤΗΣ ΧΙΟΥ

ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ¹

Τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἴνουσσῶν
κ. Μάρκου.

Τό γεγονός τῆς καταστροφῆς τῆς Χίου, τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1822, δέν συγκλόνισε μόνο τόν Ἑλληνισμό, ἀλλά εἶχε τεράστια ἀπήχηση καί σέ ὀλόκληρη τήν Εὐρώπη. Ἡ σφαγή καί ἡ αἰχμαλωσία χιλιάδων κατοίκων τοῦ νησιοῦ προκάλεσε πολλές ἐκδηλώσεις συμπάθειας καί φιλελληνισμοῦ, ἔντυπες διαμαρτυρίες καί ἔνθερμες ἐκκλήσεις, μέ ἐκδόσεις φυλλαδίων καί βιβλίων πού γνώρισαν εὐρύτατη διάδοση στήν Εὐρώπη. Τό δραματικό γεγονός δέν ἄργησε νά συγκινήσει βαθιά καί πολλούς καλλιτέχνες, καί νά ἀποτυπωθεῖ στά ἔργα τους.

Ὡς τό πιό γνωστό καί ἀντιπροσωπευτικό δεῖγμα φέρνουμε ὅλοι στόν νοῦ μας τόν περίφημο πίνακα πού ἐμπνεύσθηκε ὁ μέγας Γάλλος ζωγράφος Εὐγένιος Ντελακρουά καί φυλάσσεται σήμερα στό Μουσείο του Λούβρου. Πρόκειται γιά ἐλαιογραφία διαστάσεων 4,19 × 3,54 μ., μέ τίτλο «Σκηνή ἀπό τίς σφαγές τῆς Χίου» (*Scène des massacres de Scio*), ὁποῖος παρουσιάστηκε στό κοινό τό 1824, προκαλώντας βαθύτατη αἴσθηση τόσο γιά τό ὑψηλό καλλιτεχνικό του ἐπίπεδο, τήν ἀριστουργηματική σύνθεση καί τήν ἀπόδοση τῶν μορφῶν, ὅσο καί γιά τό θέμα πού πραγματεύεται.

Στό ἔργο αὐτό, τό φῶς ἔρχεται νά ἀποκαλύψει τό μαρτύριο τῶν κατοίκων τοῦ νησιοῦ πού κείτονται ἡμιθανεῖς καί ἀπογυμνωμένοι στό πρῶτο ἐπίπεδο τοῦ πίνακα, ἐνῶ ἀποφεύγει τούς κατακτητές πού ἐμφανίζονται σκοτεινοί. Τά μελανά χρώματα καί οἱ στάσεις τῶν σωμάτων περιγράφουν συναισθήματα στά ὅποια κυριαρχεῖ ἡ αἴσθηση τῆς ἀπόγνωσης, τοῦ φόβου καί τῆς ἐγκατάλειψης.

Πολλά κείμενα ἐγράφησαν ἀπό προσωπικότητες τῶν γραμμάτων, οἱ ὅποιοι ἐξέφρασαν τόν ἀποτροπιασμό τους γιά τήν μεγάλη

¹ Ὁμιλία κατά τήν Ἀρχιερατική Θεία Λειτουργία στόν Ἱερό Ναό Ἁγίας Μαρίνης Μελανιοῦς τήν Κυριακή τῶν Μυροφόρων 19 Μαΐου 2013 (Ἡμέρα Μνήμης τῶν Θυμάτων τῶν Σφαγῶν τῆς Χίου).

σφαγή. Έμπνεόμενοι από αισθήματα αλληλεγγύης για την θλιβερή μοίρα των Ελλήνων της Χίου, οι φιλελληνικοί αυτοί κύκλοι προσπαθοῦσαν επίσης να ευαισθητοποιήσουν την ευρωπαϊκή κοινή γνώμη ώστε να παρασταθεί στον δίκαιο αγώνα της Έπαναστάσεως.

Ο Βίκτωρ Ουγκώ, ο οποίος διεκρίθη για την ευρεία φιλελληνική του δράση και ὕμνησε τόν Κανάρη σέ αρκετά ποιήματά του, συνέθεσε τό ποίημα μέ τίτλο «Τό ἑλληνόπουλο» (μετάφραση Κωστή Παλαμά):

Τοῦρκοι διαβήκαν, χαλασμός, θάνατος πέρα ὡς πέρα.

*Ἡ Χίο, τ' ὄμορφο νησί, μαύρη ἀπομένει ξέρα,
μέ τά κρασιά, μέ τά δεντρά*

*τ' ἀρχοντονήσι, πού βουνά καί σπίτια καί λαγκάδια
καί στό χορό τίς λυγερές καμιά φορά τά βράδια
καθρέφτιζε μέσ στά νερά.*

*Ερμιά παντοῦ. Μά κοίταξε κι ἀπάνου ἐκεῖ στό βράχο,
στοῦ κάστρου τά χαλάσματα κάποιο παιδί μονάχο
κάθεται, σκύβει θλιβερά*

...

*παιδί, πού κάθεσαι ξυπόλυτο στίς ράχες
γιά νά μήν κλαῖς λυπητερά, τί 'θελες τάχα νά 'χες;*

...

Διαβάτη,

μοῦ κράζει τό Ἑλληνόπουλο μέ τό γαλάζιο μάτι:

Βόλια, μπαρούτι θέλω· νά.

Ο ἐπιφανής Γάλλος λογοτέχνης ἀποδίδει μ' αὐτόν τόν τρόπο τήν ἐπιτακτική ἀνάγκη γιά ὑλική, ἀπτή βοήθεια πρὸς τήν Ἑλλάδα κατά τόν ἀγώνα τῆς Ἀνεξαρτησίας.

Τό 1864, ὁ ἐπίσης Γάλλος ποιητής Θεόδωρος de Banville, προσωποποιεῖ τήν Χίο «ὡς τήν πεθαμένη κόρη τοῦ βαριόμοιρου πατρός της, τοῦ Ὀμήρου, πού τή θρηνεῖ στήν ἄκρη τοῦ πελάγου»:

Δέν κλαῖμε ἐδῶ ἄν ἐχάσαμε γεννήματα τοῦ ὀνείρου

Εδῶ θρηνοῦμε τό χαμό τῆς κόρης τοῦ Ὀμήρου.

Τίς θυσίες τῶν Ελλήνων τῆς Χίου, κατά τήν διάρκεια τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ ἀγῶνος, πραγματεύεται πλειάδα ποιητικῶν ἔργων, μειζόνων καί ἡσσόνων Ελλήνων δημιουργῶν.

Ἡ Ἐλευθερία, ὅπως τήν ὀραματίσθηκε ὁ Σολωμός, ἀγρυπνεῖ μέ ὄψη γεμάτη φροντίδα, ἀνησυχία καί περισκεψη. Στόν Ὕμνο εἰς τήν

Ἐλευθερίαν ἀνησυχεῖ γιά τούς Ἕλληνες καί πικραίνεται ἀπό τίς θυσίες
τους, γιά

[ὄσους] εἶν' ἄδικα σφαγμένοι
ἀπό τούρκικην ὀργή.
Τότε ἐσήκωνες τὸ βλέμμα
μές στὰ κλάιματα θολό,
καί εἰς τὸ ροῦχο σου ἔσταζ' αἷμα,
πλήθος αἷμα ἑλληνικό.

Καί στό ἔργο του Εἰς τὸν θάνατον τοῦ Λόρδου Μπάυρον, ὁ ἔθνικός
μας ποιητής σημειώνει:

Ἀλλὰ πάει στοὺς νόας μία θέρμη,
πού εἶναι ἀλλιώτικη ἀπ' αὐτή,
ὅπου ἐσκόρπισε στήν ἔρμη
Χίο τοῦ Τούρκου ἢ ἴπιβουλή,
ὅταν τόσοι ἐπέφταν χάμου,
καί μὲ λόγια ἀπελπισιάς...

Περίφημοι ἔχουν μείνει ἐπίσης οἱ στίχοι τοῦ Γεωργίου Δροσίνη:

Τά γιασεμιά κοκκίνισαν στόν χρόνο τῆς σφαγῆς σου,
πίνοντας αἷμα ἀντί νερό στήν ἀγιασμένη γῆ σου.

Τά χελιδόνια πέρασαν χωρίς νά σταματήσουν,
μὴ ξέροντας στό χαλασμό ποῦ τίς φωλιές νά χτίσουν.

Ὁ Ἀνδρέας Κάλβος ἀφιερώνει τήν Ἑκτη τῶν Ὠδῶν του «Εἰς
Χίον»:

Ὡς ὅτε ἀπὸ τὸ στόμα
κρέμεται τῶν θνητῶν
αὐλὸς λελυπημένος
καὶ ἡ φωνή του μὲ κόπον
τρέμουσα ἐκβαίνει·

Ὡς μέσα εἰς τὰ πολύδενδρα
δάση τὸ βράδυ εἰσπνέει
τὸ τεθλιμμένον φύσημα
Μεσημβρινὸν καὶ φαίνεται
θρῆνος ἀνθρώπων·
Εἰς τὸν ἠρημωμένον
αἰγιαλὸν τῆς νήσου
οὕτω φέρνουν τὰ κύματα

καὶ τὸ παράπονόν τους
ἢ Ὠκεανίδαί.

...

Ὅχι φῶς καὶ χαράν,
ἀμὴ φλογώδεις ἄκανθας
βρέχει δι' αὐτούς ὁ ἥλιος,
καὶ ἡ γῆ σχισμένη δίδει
αἵματος βρύσεις.

Ἐμπνευσθεῖς ἀπὸ τὸν ἀπαγχονισμό τοῦ ἔθνομάρτυρος Μητροπολίτου Χίου Πλάτωνος Φραγκιάδη, μαζί μέ ἄλλους Κληρικούς καὶ προκρίτους στήν Πλατεία τοῦ Βουνακίου τῆς πόλεως τῆς Χίου, ὁ ποιητής Θεόδωρος Ὁρφανίδης γράφει:

Τῶν μαρτύρων φορεῖ τὸ στεφάνι
ἢ χρηστή τῶν προκρίτων ὁμάς
ὡς κηδείας δ' ὁ Χίου τιμάς
ἐμπαιγμούς Ἰουδαίων λαμβάνει.

Τό ἀπόσπασμα περιλαμβάνεται στό «λυρικο-επικόν ποίημα εἰς ἄσματα τέσσερα» μέ τίτλο Ἅγιος Μηνᾶς (Ἐπεισόδιον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως). Αναφέρεται στήν ὁμώνυμη Μονή, ὅπου «έτελέσθη ἡ σκληροτέρα τῶν σφαγῶν», κατά τήν Κυριακή τοῦ Πάσχα τοῦ 1822.

Λαογραφικῶς καταγράφονται ἐπίσης δημῶδη ἄσματα μέ θέμα τήν καταστροφή τῆς Χίου, ἀκόμη καί παλιά «κλέφτικα» ἀπό τήν Πελοπόννησο ἢ ἄλλες περιοχές τῆς Ἑλλάδας, τά ὅποια πιθανολογεῖται ὅτι μετέφεραν Χίοι πρόσφυγες τῆς μεγάλης σφαγῆς στήν Πελοπόννησο, μετά τήν ἐπιτροφή τους στό νησί.

Μέσα ἀπό αὐτά τά ἔργα τῆς τέχνης προκύπτει τό ἐρώτημα πῶς μπορούμε ἐμεῖς νά σταθοῦμε στήν συνέχεια ὅσων ἔδωσαν τήν μαρτυρία τῆς θυσίας καί τῶν δικαίων τῆς ἐλευθερίας σέ ὁλόκληρη τήν Οἰκουμένη. Ἡ εὐθύνη μας εἶναι εὐθύνη φρουρῶν, εὐθύνη μαρτύρων ἑνός κόσμου, ὁ ὁποῖος δοκιμάζεται καί ἀγωνίζεται γιά τήν διάρκειά του στίς συντεταγμένες τῆς ἱστορίας. Καί διαχρονικῶς, ὡς Ἕλληνες, στηρίζουμε στούς ὤμους ἕνα σταυρό πίστεως, ὁμολογίας καί μαρτυρίου, ὁ ὁποῖος ὅμως εἶναι καί σταυρός ἀναστάσεως.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

**Ο ΚΥΡΙΟΣ
ΩΣ ΠΡΟΤΥΠΟ ΑΥΤΑΠΑΡΝΗΣΕΩΣ**

Β'

*του Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτου
κ. Καλλιστράτου Λυράκη
τ. Τεροκήρυκος Τεραῶς, Αρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν*

Ο Κύριος ἔδωσε παράδειγμα βίωσης τῆς αὐταπάρνησης. Καί αὐτό, γιατί ὀλόκληρη ἡ ἐπίγεια ζωή του Ἰησοῦ ἦταν μιά διαρκῆς ὑπακοή στό θέλημα τοῦ ἐπουράνιου Πατέρα Του. Ἀπό τά χρόνια τῆς Π. Διαθήκης ὁ Προφητάναξ Δαβίδ σέ μεσσιακό του ψαλμό διακήρυξε ἐκ μέρους τοῦ Κυρίου: «Νά, ἔρχομαι νά τεθῶ στίς διαταγές Σου. Ἡθέλησα τό Νόμο Σου τόσο πολύ, ὥστε τόν φέρω μέσα στά σπλάχνα μου, γιά νά ἐμπνέει καί κινεῖ ὅλη μου τήν ὑπαρξη»¹.

Σ' ὀλόκληρη τήν ἐπίγεια ζωή Του ὁ Κύριος Ἰησοῦς τό θέλημα τοῦ Πατρός Του ζητοῦσε νά ἐκτελεῖ. Ὁ Ἴδιος ὁμολογοῦσε: «Δέν ζητῶ τό θέλημά μου, ἀλλά τό θέλημα τοῦ Πατέρα μου, ὁ Ὅποιος μέ ἔστειλε στόν κόσμο καί ὁ Ὅποιος εἶναι σ' ὅλα δίκαιος». ²

Καί ὅταν οἱ Μαθητές Του, ἀφοῦ ἐπέστρεψαν ἀπό τήν κώμη τῶν Σαμαρειτῶν στό φρέαρ τοῦ Ἰακώβ κοντά στό Σιχάρ, ἔφεραν λίγα τρόφιμα γιά νά φάγουν μαζί Του, ἄν καί ἦταν κατάκοπος, τούς ἀπάντησε: «Δικό Μου φαγητό, τό ὁποῖο μέ χορταίνει καί μέ τρέφει εἶναι νά κάνω πάντοτε τό θέλημα Ἐκείνου, πού μέ ἀπέστειλε στόν κόσμο, καί νά ὀλοκληρώσω τό ἔργο Του, τό ὁποῖο εἶναι ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Καί τό θερμό ἐνδιαφέρον μου γιά τό ἔργο αὐτό μέ ἀπορρόφησε ὀλόκληρο τώρα, πού πρόκειται νά ἔλθουν ἐδῶ οἱ Σαμαρεῖτες καί Μοῦ ἔκοψε κάθε ὄρεξη πού προέρχεται ἀπό τή φυσική πείνα».³

¹. «Ἴδού ἦκω... τοῦ ποιῆσαι τό θέλημά σου ὁ Θεός, ἡβουλήθην καί τόν νόμον σου ἐν μέσῳ τῆς καρδίας μου» (Ψαλμ. ΛΒ' 8).

². «Οὐ ζητῶ τό θέλημα τό ἐμόν, ἀλλά τό θέλημα τοῦ πέμψαντός με Πατρός» (Ἰω. Ε' 20).

³. «Ἐμόν βρῶμά ἐστιν, ἵνα ποιῶ τό θέλημα τοῦ πέμψαντός με καί τελειώσω αὐτοῦ τό ἔργον» (Ἰω. Δ' 34).

Στόν κήπο δέ τῆς Γεθσημανῆ ἡ αὐταπάρνηση τοῦ Κυρίου κορυφώθηκε καί ἀνυψώθηκε σέ ἀνυπέρβλητο ὕψος. Προσευχόμενος ἐκεῖ ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς ἔλεγε: «Πατέρα μου, ἐάν εἶναι θέλημά Σου νά ἀπομακρύνεις τό ποτήριο αὐτό τοῦ θανάτου ἀπό ἐμένα, ἀπομάκρυνέ το ἄλλ' ὅμως ὄχι νά γίνει ἐκεῖνο τό ὁποῖο ἐξαιτίας τῆς φυσικῆς ἀποστροφῆς πρὸς τό θάνατο ἢ ἀνθρώπινη φύση μου θέλει, ἀλλά ἐκεῖνο τό ὁποῖο θέλεις Ἐσύ». ⁴

Ὁ Κύριος στόν κήπο τῆς Γεθσημανῆ δέν ἀρνεῖται οὔτε πρὸς στιγμή νά συντελέσει στήν σωτηρία τῆς ἀνθρωπότητος. Ζητεῖ μόνο, ἐάν, ἐκτός ἀπό τόν σταυρό, ὁ Πατήρ Του, μέ τήν ἀπεριόριστη δύναμη καί σοφία Του, θά μπορούσε νά βρεῖ καί ἄλλο μέσο συνδιαλλαγῆς.

Ἐπιπλέον, ὅταν ὁ Κύριος λέει «τό θέλημά μου», ἐννοεῖ τό θέλημα τῆς τέλει ἀνθρώπινης φύσης Του, ἢ ὁποῖα δέν ἤθελε τόν θάνατο. Διότι ὁ θάνατος εἶναι ὁ πικρός καρπός τῆς ἁμαρτίας, μέ τήν ὁποῖα ὁ Κύριος δέν εἶχε καμιά σχέση. Τό θέλημα ὅμως αὐτό τῆς ἀνθρώπινης φύσης Του, τό ὑποτάσσει στό θέλημα τοῦ Πατέρα Του. Γι' αὐτό καί συνέχισε στήν προσευχή Του: «ἐφόσον ὅμως τό δικό Σου θέλημα, Πατέρα μου, εἶναι νά θυσιασθῶ, χωρίς καμιά ἀντίρρηση ὑποτάσσομαι στό θέλημά Σου».

Σ' αὐτά ἀκριβῶς τά λόγια τοῦ Κυρίου ἐγκεῖται τό νόημα τῆς θυσίας. Ὑποτάσσεται ἀδιαμαρτύρητα στό θέλημα τοῦ Πατέρα Του. Ἔτσι, μόνο ὅταν πραγματοποίησε πλήρως καί τελείως τό θέλημα τοῦ Πατρός Του, ἀναφώνησε: «Τετέλεσται» (Ἰω. ΙΒ' 30). Δηλαδή, τώρα πλέον ὅλα τελείωσαν. Ὅλες οἱ προφητεῖες ἐκπληρώθηκαν. Τό ἔργο Μου ἔλαβε αἴσιο πέρας, καί ὅσα ἔπρεπε νά πάθω, τελείωσαν καί ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων ἐξασφαλίσθηκε πλήρως.

Ἀλλά ὁ Κύριος σήκωσε τόν σταυρό τῆς αὐταπάρνησης καί τῆς μέχρι θανάτου ὑπακοῆς στό θέλημα τοῦ οὐρανοῦ Πατρός.

Καί ἡ δική μας αὐταπάρνηση. Ἀλλά ὁ Κύριος σήκωσε τόν σταυρό τῆς αὐταπάρνησης καί τῆς μέχρι θανάτου ὑπακοῆς στό θέλημα τοῦ οὐρανοῦ Πατρός Του, ἀφήνοντας ἔτσι ὑπόδειγμα τέλει ἀνταπάρνησης καί στόν κάθε ἀνθρώπο. Διότι ὅλο τό ἀνθρώπινο Γένος μετά τό προπατορικό ἁμάρτημα ρέπει πρὸς τήν ἁμαρτία καί τήν ἀπομάκρυνση ἀπό τόν Θεό καί τό ἅγιο θέλημά Του. Αὐτήν ἐξάλλου τήν

⁴. «Πάτερ, εἰ βούλει παρενεγκεῖν τοῦτο τό ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ ἢ πλὴν μὴ τό θέλημά μου, ἀλλά τό σὸν γινέσθω» (Λουκ. ΚΒ' 42).

πραγματικότητα – πού βιώνει κάθε μεταπτωτικός άνθρωπος – διαπιστώνοντας και ο απόστολος Παῦλος μέ τραγικότητα παρουσιάζει στην πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολή του, ὅταν γράφει:

«Βλέπω νά κυριαρχεῖ ἄλλος νόμος καί ἄλλη δύναμη στά μέλη μου, ὁ νόμος καί ἡ δύναμη τῆς ἁμαρτίας. Αὐτός δέ ὁ νόμος ἐναντιώνεται καί μάχεται σέ ὅσα ὁ νοῦς μου καί ἡ συνείδησή μου ἀναγνωρίζουν ὡς νόμο ὀρθό, καί μέ κάνει δούλο αἰχμάλωτο στό νόμο τῆς ἁμαρτίας, πού κυριαρχεῖ στά μέλη μου». ⁵ Καί «εἶμαι σκλάβος τῆς ἁμαρτίας, διότι ἐκεῖνο πού ἐκτελῶ, τό ἐκτελῶ τυφλά, μεθυσμένος ἀπό τό πάθος, χωρίς νά ξέρω τί πράττω. Διότι δέν πράττω ἐκεῖνο, τό ὁποῖο μέ τό βάθος τῆς καρδιάς μου θέλω, ἀλλ' ἐκεῖνο πού μισῶ, ὅταν δέν εἶμαι σκοτισμένος ἀπό τό πάθος, αὐτό πράττω». ⁶

Αὕτη λοιπόν ἡ δύναμη τῆς ἁμαρτίας ὑπάρχει στό ἐσωτερικό τοῦ ἀνθρώπου, πού τόν σπρώχνει πρὸς τό κακό. Γι' αὐτό πρέπει νά κηρύξει πόλεμο ἀμείλικτο καί ὀλοκληρωτικό πρὸς ὅ,τι κατώτερο καί διεφθαρμένο κυριαρχεῖ μέσα του ἢ κινεῖται δραστήρια καί ὑπουλα γιά νά κυριαρχήσει.

Ναί. Ἡ ἁμαρτωλότητα τῆς ἀνθρώπινης φύσης μᾶς ὀδηγεῖ στό ὅτι καί μεῖς χρεωστοῦμε. Χρεωστοῦμε μίσος πρὸς τόν κακό ἄνθρωπο, τόν ὑπάνθρωπο, τόν κτηνάνθρωπο, πού φέρομε ἐντός μας. Ὁ κακός ἑαυτός μας πρέπει νά πεθάνει. Καί αὐτό συνιστᾶ τή δική μας αὐταπάρνηση.

Βέβαια, ἡ αὐταπάρνηση αὕτη, ὅπως τήν νομοθετεῖ καί τήν θέλει ὁ Χριστός, εἶναι δύσκολη ὑπόθεση. Νά λές «ὄχι» στόν ἑαυτό σου. Νά πολεμᾶς τόν ἑαυτό σου! Νά ἐπιπλήτεις τόν ἑαυτό σου! Νά τιμῶρεῖς τόν ἑαυτό σου! Νά σταυρώνεις τόν ἑαυτό σου! Εἶναι μαρτυρικό αὐτό. Στοιχίζει. Θά στοιχίσει στό σῶμα μας, τό ὁποῖο διαρκῶς ζητεῖ τήν ἄνεση, τό τερπνό καί εὐχάριστο, τό ἡδύ. Θά στοιχίσει καί στήν ψυχή μας τήν ἐγώιστρια, ἡ ὁποία ὅλα τά θέλει δικά της καί ἐπιδιώκει νά ἐπιδεικνύεται, νά θαυμάζεται, νά χειροκροτεῖται. Θά μᾶς στοιχίζει ἡ αὐταπάρνηση. Ἐν τούτοις ἐμεῖς ἄκαμπτοι, ἀποφασιστικοί ὡς πολέμαρχοι μέ τήν σπάθη διαρκῶς θά πρέπει νά θανατώνουμε κάθε σκίρτημα ἁμαρτωλό τοῦ σώματος καί τῆς ψυχῆς μας.

⁵ . «Βλέπω ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καί αἰχμαλωτίζοντά με ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου» (Ρωμ. Ζ' 15).

⁶ . «Ὁ γάρ κατεργάζομαι οὐ γινώσκω ὁ γάρ ὃ θέλω τοῦτο πράσσω, ἀλλ' ὃ μισῶ, τοῦτο ποιῶ» (Ζ' 15).

Γι' αυτό οφείλει ο άνθρωπος νά καταβάλει όλες τις δυνάμεις και τις προσπάθειές του. Τό ασφαλέστερο μέσα προς επίτευξη του σκοπού αυτού είναι νά σκέπτεται και νά μελετᾷ ὅσο τό δυνατό συχνότερα τό σταυρικό Πάθος του Κυρίου. Ὅσο περισσότερο θά ἐκτιμᾷ αὐτό, τόσο περισσότερο θά περιφρονεῖ τόν κακό ἑαυτό του και τόν κόσμο. Καί ὅσο περισσότερο θεωρεῖ καί συναισθάνεται τά παθήματα τά ὁποῖα ὑπέφερε ὁ θεῖος Λυτρωτής, τόσο λιγότερο θά διατίθεται εὐμενῶς πρὸς τόν κακό ἑαυτό του και τόν κόσμο.

Ναί. Εἶναι ἀπαραίτητο κάθε ἄνθρωπος νά διακόψει ὀριστικά κάθε σχέση μέ τόν κακό ἑαυτό του. Νά συμμορφωθεῖ πρὸς τό παράδειγμα του Ἐσταυρωμένου Ἰησοῦ. Νά σηκώσει τόν σταυρό του. Νά γίνει και αὐτός σταυροφόρος, ὅπως ὁ Κύριος. Νά ὑποτάσσει τό θέλημά του στό θέλημα του Θεοῦ. Δέν πρέπει ποτέ νά λέει: Αὐτό εἶναι βαρύν, ἀλλά πρέπει νά τό βαστάσω, διότι δέν μπορῶ νά κάνω διαφορετικά. Αλλά νά λέει: Αὐτό εἶναι βαρύν, ἀλλά θά τό βαστάσω, διότι ἀπό αὐτό θά προέλθει ἡ ἀπελευθέρωσή μου ἀπό τήν ἁμαρτία, και τότε θά αισθανθῶ εὐτυχής.

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΦΥΛΛΟ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟ ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ
κ. ΜΑΡΚΟΥ

- Ἐκδότης: Η ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ.
- Ἀπευθύνεσθε: «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» - Ἱερά Μητρόπολις Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν - Κων. Ἀμάντου 24, Τ.Κ. 82100 - ΧΙΟΣ.
- Ἡ «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» διανέμεται δωρεάν.
- Δεκτές αὐτοπροαίρετες δωρεές ἀναγνωστῶν, ὑπέρ του κατηχητικοῦ καί φιλανθρωπικοῦ ἔργου.

Ἡ ἀφιέρωση τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ τῆς Κωνσταντίνου Πόλεως στή Σοφία τοῦ Θεοῦ ¹

Τοῦ κ. Δημητρίου Χατζηλαζάρου

Χριστὸς Ἀνέστη!

Κυρίες καί Κύριοι, ἡ ἀφιέρωση τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντίνου πόλεως στήν ἐνυπόστατο Σοφία τοῦ Θεοῦ εἶναι ζήτημα θεμελιώδους σημασίας γιά τὴν ὑπερχιλιόχρονη Πνευματικὴ παράδοση καί τὴν Ἱστορικὴ κληρονομία τοῦ Χριστιανικοῦ κράτους τῆς Νέας Ῥώμης. Τὸ ἀρχιτεκτονικὸ μεγαλεῖο ποὺ προσέδωσε στὸ ναὸ ὁ Ἰουστινιανὸς ἀποτέλεσε τὸ ἰδανικὸ κέλυφος γιά τὸ ἐξαιρετικὰ ἀφιερωμένο μνημεῖο στὸν Μονογενῆ Υἱὸ καὶ Λόγο τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖο δὲν ἔπαυσε καὶ δὲν θὰ παύσει ποτὲ νὰ δονεῖ τὶς καρδιὰς τῶν ἀπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης Ῥωμιῶν. Τὸ θέμα, ἐντούτοις, ἔχει περιφερειακὰ μόνο ἀπασχολήσει τὴν ἔρευνα, κυρίως σὲ σχέση μὲ τὴν χρονολόγηση τῆς ἀρχικῆς φάσης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ζήτημα στὸ ὁποῖο οἱ μαρτυρίες τῶν πηγῶν ἐμφανίζονται διχασμένες.

Ὁ Εὐσέβιος ὁμιλεῖ γενικὰ γιά τὴν ἀνέγερση ναῶν στήν Κωνσταντινούπολη, ἐνῶ εἰδικὰ ἀναφέρεται μόνο στοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους. Ὁ Σωκράτης ῥητὰ ἀποδίδει τὴν οἰκοδόμηση τῆς Ἁγίας Σοφίας στὸν Κωνσταντῖνο. Ἡ ἰσχυρὴ πεποίθηση τῆς παράδοσης ὅτι τὸν ναὸ ἀνέγειρε ὁ Κωνσταντῖνος ὀφείλεται σὲ μεταγενέστερες πηγές, ὅπως οἱ Θεοφάνης, Γεώργιος Μοναχός, Πάτρια, Κεδρηνός, Γλύκας, Κάλλιστος Ξανθόπουλος. Νεότεροι ἐρευνητὲς ὅπως οἱ Mainstone, Dagron, Mango καὶ Bardill θεωροῦν ὅτι ἡ Ἐκκλησία οἰκοδομήθηκε ἐξ ὀλοκλήρου ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνο, ἐνῶ ἡ ἀφιέρωσή της στή Σοφία τοῦ Θεοῦ προσδιορίζεται κατὰ τὰ δευτέρω ἐγκαίνιά της, στίς 10 Ὀκτωβρίου τοῦ 415. Λόγω τῆς

¹ Ἀνακοινώθηκε στὸ 33ο Συμπόσιο Βυζαντινῆς καὶ Μεταβυζαντινῆς Ἀρχαιολογίας καὶ Τέχνης τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, 17-19 Μαΐου 2013, Βυζαντινὸ καὶ Χριστιανικὸ Μουσεῖο, Αθήνα.

ἐξαιρετικῆς σημασίας τοῦ ζητήματος, ἀξίζει νὰ ἐπανεξετάσουμε τὰ δεδομένα.

Προκαταβολικὰ μόνο, θὰ ἤθελα νὰ εὐχαριστήσω τὸ Ἴδρυμα Γκεττὸ καὶ τὸ Συμβούλιο Ἀμερικανικῶν Ὑπερποντίων Ἐρευνητικῶν Κέντρων γιὰ τὴν ὑποτροφία Getty Research Exchange Fellowship Program τοῦ 2012, χάρις στὴν ὁποία πραγματοποίησα τοπογραφικὴ ἔρευνα στὴν Πόλη, τὴν Ῥωμαϊκὴ Κοινότητα Σταυροδρομίου καὶ τὸν πρόεδρό της, κ. Γεώργιο Παπαλιάρη, γιὰ τὴν φιλοξενία, καθὼς καὶ τὸν Βυζαντινολόγο κ. Γεώργιο Αἰγινήτη καὶ τὸν Συντηρητὴ Ἀρχαιοτήτων κ. Ἀντώνιο Βασιλείου γιὰ τὴν βοήθειά τους.

Ἡ μοναδικὴ βεβαία πληροφορία που διαθέτουμε, χάρις στὸ Σωκράτη, εἶναι ὅτι τὰ ἐγκαίνια τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας πραγματοποιήθηκαν στὶς 15 Φεβρουαρίου, λίγο μετὰ τὴν ἐνθρόνιση τοῦ Εὐδοξίου, ἀπὸ Ἀρειανόφρονες ἐπισκόπους ποὺ συμμετείχαν στὴ Σύνοδο τῆς Κωνσταντινούπολης τὸ ἔτος 360. Τὸ Πασχάλιο Χρονικὸ ἐπιβεβαιώνει καὶ προσθέτει μία πολὺ σημαντικὴ πληροφορία: *«τὰ ἐγκαίνια τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς αὐτῆς πόλεως ἐτελέσθη δι' ἐτῶν λδ' μικρῶ πρόσω ἀφ' οὗ θεμελίους κατεβάλετο Κωνσταντῖνος νικητῆς, σεβαστός»*. Τὸ γενικὰ ἀξιόπιστο Χρονικὸ ἀναφέρει ὡς ἔτος θεμελίωσης τοῦ ναοῦ τὸ 326. Ο Dagron ἔχει ὑποστηρίξει ὅτι ὁ ὅρος «θεμελίους» ἀναφέρεται στὴν θεμελίωση τῆς Πόλης καὶ ὄχι τῆς Ἐκκλησίας. Ὅμως, ἡ ἐξιστόρηση τοῦ Χρονικοῦ διαρθρώνεται ἀνὰ ἔτος καὶ δὲν ὑπάρχει λόγος τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ νὰ χρονολογηθοῦν μὲ βάση κάποιον ἄλλο γεγονός. Κατὰ τὴν γνώμη μας, ἡ ἀναφορὰ τῶν τριαντατεσσάρων ἐτῶν τονίζει ἀπλῶς τὸ χρονικὸ κενό ποὺ μεσολάβησε ἀνάμεσα στὴ θεμελίωση καὶ τὰ ἐγκαίνια τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας *«τὰ ἐγκαίνια...ἐτελέσθη...ἀφ' οὗ θεμελίους»*. Εἶναι ἄραγε τυχαία ἡ ἀναφορὰ τοῦ Πασχαλίου Χρονικοῦ ἢ μήπως κάτι ἄλλο συμβαίνει; Εἶναι φανερὸ ὅτι οἱ μαρτυρίες τῶν πηγῶν καὶ οἱ ὑποκειμενικὲς ἐρμηνεῖες τους δὲν ἐπαρκοῦν γιὰ τὴν χρονολόγηση τῆς ἀρχικῆς φάσης τῆς

Μεγάλης Ἐκκλησίας. Μήπως τότε ἡ ἀναζήτησή μας θὰ πρέπει νὰ στραφεῖ στὸ πολὺ σημαντικότερο ζήτημα, ποὺ ἀναδεικνύει καὶ τὴν σημασία τοῦ μνημείου, δηλαδή τὴν σχέση τοῦ ὄρου Σοφία μὲ τὴν ἀφιέρωση τοῦ Ναοῦ;

Ὁ ὄρος «Σοφία τοῦ Θεοῦ» ἀντλεῖ τὴν προέλευσή του ἀπὸ τὴν Σοφιολογικὴ Γραμματεία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὶς Παροιμίες, τὴν Σοφία Σειράχ καὶ κυρίως τὴν Σοφία Σολομῶντος. Ἡ Σοφία ἄλλοτε ἀναφέρεται μὲ ἀλληγορικὸ ἢ διδακτικὸ χαρακτῆρα, ὅπως «ἀρχὴ σοφίας φόβος Θεοῦ», ἐνῶ ἄλλοτε παρουσιάζεται ὡς Πρόσωπο: «Ἡ σοφία ὠκοδόμησεν ἑαυτῇ οἶκον καὶ ὑπῆρξεν στύλους ἑπτὰ». Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς στὴν Καινὴ Διαθήκη συσχετίζει τὴν Σοφία τῆς Παλαιᾶς μὲ τὸ πρόσωπό του: «διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ εἶπεν ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς προφήτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσι καὶ ἐκδιώξουσιν...», ἐνῶ οἱ ἀκροατές του ἀναρωτιόντουσαν «πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις;». Παράλληλα ὁ Κύριος συχνὰ ὁμιλεῖ μὲ ἀναλόγους λόγους καὶ ὕφος μὲ ἐκεῖνο τῆς Σοφίας στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ὅπως: «ὁ ἐρχόμενος πρὸς με οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ διψήσῃ πώποτε» καὶ ἡ Σοφία: «οἱ ἐσθιοντές με ἔτι πεινάσουσιν, καὶ οἱ πίνοντές με ἔτι διψήσουσιν».

Τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ἡ ἐνυπόστατος Σοφία τοῦ Θεοῦ διακηρύσσει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στὸ πολὺ γνωστὸ χωρίο τῆς Α΄ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς του: «ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖον αἰτοῦσι καὶ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν, ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστόν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι, Χριστόν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν». Ἡ ἄμεση σχέση τοῦ χωρίου αὐτοῦ μὲ τὸ Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ, «ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρός τοῦ Χριστοῦ. ὁ λόγος γάρ ὁ τοῦ σταυροῦ», γιὰ τὸν ὁποῖο ὁμιλεῖ ὁ ἀπόστολος, εἶναι ἡ αἰτία ποὺ ἡ περικοπὴ αὐτὴ ἀναγιγνώσκεται τὶς δύο σημαντικότερες ἡμέρες τιμῆς τοῦ

Σταυροῦ κατὰ τὸ λειτουργικὸ ἔτος, τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς. Τὶς ἡμέρες αὐτὲς γινόταν καὶ ἡ Τιμητικὴ προσκύνηση τοῦ Τιμίου Ξύλου στὰ Ἱεροσόλυμα ἤδη ἀπὸ τὸν τέταρτο αἰῶνα. Ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ σχετίζεται ἄμεσα μὲ τὸν Σταυρὸ καθὼς ὁ Ἑσταυρωμένος Χριστὸς εἶναι γιὰ τοὺς Χριστιανοὺς ἀποκάλυψη τῆς Δύναμης καὶ τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ. Ἡ πανήγυρις τῆς Ἁγ. Σοφίας Θεσσαλ. κατὰ τὴν ἑορτὴ τῆς ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἐπιβεβαιώνει καὶ ἑορτολογικὰ αὐτὴ τὴν σχέση.

Κατὰ τὸν δεῦτερο καὶ τρίτο αἰῶνα Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ Χριστιανοὶ Θεολόγοι, ὅπως οἱ Ἰγνάτιος καὶ Θεόφιλος Ἀντιοχείας, Ἰουστίνος μάρτυς, Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς, Ἰππόλυτος, Ὠριγένης χρησιμοποιοῦν τὸν ὄρο «Σοφία» γιὰ νὰ δείξουν ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ ποὺ μαρτυρεῖται στὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Ἰδιαίτερη σημασία καὶ χρῆση προσέλαβε ὁ ὄρος «Σοφία» στὸ πλαίσιο τῆς Χριστολογικῆς ἔριδας κατὰ τὸν τέταρτο αἰῶνα. Ὁ ἅγιος Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρείας στὴν ἐπιστολὴ μὲ τὴν ὁποία ἐνημέρωσε τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν αἵρεση ἀναφέρει ὅτι ὁ Ἄρειος πρεσβεύει: «*Κτίσμα γάρ ἐστι καὶ ποίημα ὁ Υἱός...οὔτε ἀληθινός καὶ φύσει τοῦ Πατρὸς Λόγος ἐστίν, οὔτε ἀληθινὴ Σοφία αὐτοῦ ἐστι ... καταχρηστικῶς δέ Λόγος καὶ Σοφία λέγεται*». Μολονότι δὲν σώθηκαν τὰ πρακτικὰ τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, εἶναι βέβαιο ὅτι μέρος τῆς συζήτησης ἀφιερώθηκε στὸ ἐὰν ὁ Υἱὸς εἶναι ὁ ἀληθινὸς Λόγος καὶ ἡ ἀληθινὴ Σοφία τοῦ Πατέρα ἢ ἐὰν ἀποκαλεῖται ἔτσι καταχρηστικῶς.

Μετὰ τὴν Σύνοδο τῆς Νίκαιας οἱ Ἀρειανόφρονες ὀργάνωσαν μίαν σειρὰ τοπικῶν συνόδων κυρίως ἀνάμεσα στὰ ἔτη 340 καὶ 360 οἱ ὁποῖες παρουσίασαν νέα σύμβολα πίστεως μὲ σκοπὸ νὰ ὑποβαθμίσουν τὸ Σύμβολο τῆς Νίκαιας. Στὰ σύμβολα αὐτῶν τῶν συνόδων προστέθηκαν οἱ ὄροι Λόγος καὶ Σοφία: «*Λόγον ζῶντα (ἢ ὄντα), καὶ σοφίαν, καὶ δύναμιν καὶ ζωὴν, καὶ φῶς ἀληθινόν*», ὅπως ἐγίνε στὶς δύο Συνόδους τῆς

Αντιόχειας, 326 μὲ 330 καὶ 341, στὴ Σύνοδο τῆς Σαρδικῆς τὸ 343, τοῦ Σιρμίου τὸ 357 καὶ στὴ Σελεύκεια Ἰσαυρίας τὸ 359. Οἱ Ἀρειανοὶ συμφωνοῦσαν ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ ποὺ ἀναφέρεται στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ἀλλὰ θεωροῦσαν τὴν Σοφία αὐτὴ κτιστή. Εἶναι χαρακτηριστικὸς ὁ ὄρος «*πρωτόκτιστος σοφία*» ποὺ χρησιμοποιεῖ συχνὰ ὁ ἀρειανίζων Εὐσέβιος. Τὴν ἴδια ἀκριβῶς περίοδο Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως οἱ Μέγας Ἀθανάσιος, Δίδυμος ὁ Τυφλός, Κύριλλος Ἱεροσολύμων, Ἀμφιλόχιος Ἰκονίου, Μέγας Βασίλειος, Γρηγόριος Θεολόγος καὶ Γρηγόριος Νύσσης χρησιμοποιοῦν τὸν ὄρο Σοφία γιὰ νὰ ἀποδείξουν μὲ βάση τὴν Ἁγία Γραφή ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ Ἄκτιστος καὶ Ἐνυπόστατος Σοφία διὰ τῆς ὁποίας ὁ Θεὸς ἔκτισε τὸν κόσμον.

Ἀπ' αὐτὴ τὴν σύντομη ἐπισκόπηση προκύπτει πρῶτον πῶς ὁ ὄρος «Σοφία» ἀπετέλεσε ιδιαίτερο ἀντικείμενο τῆς Θεολογικῆς διαμάχης Ὁρθοδόξων καὶ Ἀρειανῶν ἀνάμεσα στὰ ἔτη 320 καὶ 360 καὶ δεύτερον ὅτι καὶ οἱ δύο παρατάξεις δέχονταν τὴν ταύτιση τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν Σοφία τῆς Παλαιᾶς διαθήκης. Εἶναι πολὺ λογικὸ ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινούπολης νὰ ἀφιερῶθηκε αὐτὴ τὴν περίοδο στὴ Σοφία τοῦ Θεοῦ, ὅταν ὁ ὄρος ἦταν ιδιαίτερα ἐπίκαιρος καὶ σημαντικὸς γιὰ τὴν Χριστολογικὴ ἔριδα ποὺ εἶχε ξεσπάσει. Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ ἂν ἡ ἀφιέρωση ἔγινε ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνο ἢ τὸν Κωνσταντῖο εἶναι μᾶλλον βέβαιο ὅτι ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐγκαινιάστηκε τὸ 360 ὡς Ναὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας.

Τὸ θέμα τῆς ἀφιέρωσης, ὅμως, διαφωτίζουν περαιτέρω οἱ ἰσχυροὶ ἰδεολογικοὶ δεσμοὶ τῶν περὶ Κωνσταντίνου ἔργων τοῦ Εὐσεβίου Καισαρείας μὲ τὴν Σοφία Σολομώντος, ἀπὸ τὴν ὁποία καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀντλεῖ τὸν ὄρο Σοφία. Ἡ Σοφία Σολομώντος ἀνήκει στὰ δευτεροκανονικὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀλλὰ χρησιμοποιήθηκε πολὺ ἤδη ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους καὶ τὴν Πρώτη Ἐκκλησία τόσο λειτουργικὰ ὅσο καὶ γιὰ τὴν προετοιμασία τῶν κατηχουμένων. Τὸ Βιβλίον ἀναφέρεται στὴ Σοφία τοῦ Θεοῦ ἡ ὁποία δημιούργησε τὰ πάντα, χορηγεῖ

τὴν βασιλεία στοὺς βασιλεῖς καὶ κατασκευάζει φίλους τοῦ Θεοῦ καὶ προφῆτες. Περιλαμβάνει τὴν προσευχὴ τοῦ Σολομώντα πρὸς τὸν Θεὸ ἀπὸ τὸν ὁποῖο ζητεῖ νὰ τοῦ δώσει τὴν Σοφία του γιὰ νὰ κυβερνήσει μὲ δικαιοσύνη καὶ νὰ κτίσει τὸν ναὸ του. Στὴ Σοφία συγκρίνεται ἡ εἰδωλολατρεία μὲ τὴν λατρεία τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ ξεδιπλώνεται τὸ σχέδιο τῆς Σωτηρίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀπὸ τὴν Θεία Σοφία. Ἰδιαίτερα τονίζεται ἡ Σωτηρία τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ μέσῳ τοῦ Θεράποντός του, Μωυσῆ, ἀπὸ τοὺς Εἰδωλολάτρεις Αἰγυπτίους ποὺ καταποντίστηκαν στὴν Ἐρυθρὰ Θάλασσα.

Οἱ ιδέες αὐτὲς ἀπηχοῦνται στὸ ἔνατο καὶ δέκατο βιβλίον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, στὸ Βίον τοῦ Κωνσταντίνου καὶ συμπυκνώνονται στὸν Τριακονταετηρικὸ Λόγον τοῦ Εὐσεβίου. Τὸ σκοτάδι τῆς εἰδωλολατρίας καὶ ἡ πολυαρχία τῶν θεῶν ἀντιπαραβάλλεται μὲ τὴν λατρεία τοῦ μόνο ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐκ Θεοῦ μοναρχία τοῦ Μ. Κωνσταντίνου. Ἀναδεικνύεται ἡ σωτηρία τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοὺς διωγμοὺς μέσῳ τοῦ νέου Μωυσῆ, φίλου καὶ θεράποντος τοῦ Θεοῦ, Κωνσταντίνου, τὸν ὁποῖο ὁ Θεὸς καλεῖ μὲ τὸ ὄραμα τοῦ Σταυροῦ. Μὲ τὸ «*τούτω νίκα*» σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ὅπως «*Σταυρὸν χαράξας Μωσῆς*», προχωρεῖ πρὸς ἀντιμετώπιση τῶν ἐχθρῶν του καὶ τὸ βιβλικὸ θαῦμα ἐπαναλαμβάνεται, ὁ Μαξέντιος - Φαραὼ καταποντίζεται πάνοπλος μὲ τὸν Στρατὸν του στὰ νερὰ τοῦ Τίβερη, γεγονός ποὺ θὰ σημάνει ἄμεσα τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν φρικτὸ διωγμὸ τῶν εἰδωλολατρῶν. Ἰδιαίτερα στὸν Τριακονταετηρικὸ Πανηγυρικὸν λόγον ποὺ ὁ Εὐσέβιος ἐκφώνησε μπροστὰ στὸν ἴδιον τὸν Κωνσταντῖνον στὴν Πόλιν του τὸ ἔτος 335, ὁ Χριστὸς ἀποκαλεῖται τρεῖς φορὲς Σοφία τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Κωνσταντῖνος φίλος, θεράπων, προασπιστὴς καὶ φύλακας τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἐπιτέλεσε ὅλα τὰ ἔργα του μὲ τὴν συνεχῆ βοήθεια τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, γιὰ τὸν ὁποῖο

ἀνέγειρε: «οἶκον εὐκτήριον, τρόπαιον τῆς κατά τοῦ θανάτου νίκης αὐτοῦ... νεῶν τε ἁγίων ἁγίου Θεοῦ...» στὰ Ἱεροσόλυμα.

Στὸ διάταγμα «περὶ τῆς εἰδωλολάτρου πλάνης», ποῦ διασφύζεται στὸν Βίο, ὁ Κωνσταντῖνος μὲ λόγους ποῦ θυμίζουν τὴν προσευχὴ τοῦ Σολομῶντα ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Θεό: «Σέ νῦν, τὸν μέγιστον Θεόν, παρακαλῶ... τό μὲν γάρ ὄνομά σου γνησίως ἀγαπῶ, τὴν δέ δύναμιν εὐλαβοῦμαι... Ἐπείγομαι γοῦν... τὸν ἁγιώτατόν σοι οἶκον ἀνανεώσασθαι ...». Ὁ Ἅγιος Κωνσταντῖνος ἀναδεικνύεται σὲ νέο Σολομῶντα ποῦ κτίζει τὸν νέο Ναὸ τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ τὸ καταπέτασμα τοῦ Παλαιοῦ «ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω». Ὁ ναὸς ὀνομάζεται Νέα Ἱερουσαλήμ καὶ εἶναι «βασιλικὴν τῶν ἀπανταχοῦ βελτίονα».

Ἀμέσως μετὰ τὴν νίκη του στὴ Χρυσούπολη στὶς 18 Σεπτεμβρίου τοῦ 324 καὶ τὴν ὀλοκλήρωση τῆς ἐπικῆς πορείας, ἡ ὁποία ξεκίνησε 18 χρόνια νωρίτερα στὴν Ἰόρκη τῆς Βρεταννίας καὶ ὀδήγησε στὴν συνένωση τῆς αὐτοκρατορίας ὑπὸ τὴν μοναρχία του, ὁ Κωνσταντῖνος, ὅπως ἀκριβῶς ὁ ἰδρυτὴς τῆς αὐτοκρατορίας Αὐγουστος στὴ Νικόπολη, ἰδρύει στὸ Βυζάντιο τὴν πόλη σύμβολο τῆς νίκης του. Οἱ ἐργασίες ξεκινοῦν τὸν Νοέμβριο τοῦ 324. Τὸν Ἰούνιο τοῦ 325 συγκαλεῖ στὴ Νίκαια Σύνοδο ὅλων τῶν Ἐπισκόπων μὲ σκοπὸ τὴν ἐσωτερικὴ εἰρήνευση τῆς Ἐκκλησίας. Μετὰ τὴν Σύνοδο διατάζει νὰ γκρεμιστεῖ ὁ ναὸς τῆς Ἀφροδίτης ποῦ ὁ Ἄδριανὸς ἔκτισε στὴ θέση τοῦ Γολγοθᾶ καὶ πιθανῶς στὶς 13 Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 326 ἀνακαλύπτεται ὁ Τίμιος Σταυρός. Ἀμέσως ξεκινᾷ ἡ οἰκοδόμησις τοῦ Ναοῦ τοῦ Θεοῦ στὰ Ἱεροσόλυμα. Ὁ ναὸς εἶναι ἀφιερωμένος στὸ Χριστό, τοῦ ὁποίου τὸ Μαρτύριο καὶ τὸν Τάφο περιλαμβάνει.

Ὁ Εὐσέβιος, ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Σωζόμενος, οἱ τρεῖς πιδ κοντινοὶ στα γεγονότα συγγραφεῖς, μᾶς πληροφοροῦν ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος μετὰ τὴν Σύνοδο τῆς Νίκαιας καὶ τὴν ἀνεύρεση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, δηλαδὴ

τὸ ἔτος 326, στῶν ἔθνῶν τὶς «...μάλιστα κρατιστευούσας πόλεις» «...περικαλλεστάτους ναοὺς ἀνίστη τῷ Χριστῷ», ἀλλὰ ἰδιαίτερα φρόντισε μαζὶ μὲ τὰ Ἱεροσόλυμα γιὰ τὴν οἰκοδόμησις Μεγάλων Ἐκκλησιῶν, δηλαδὴ Καθεδρικῶν ναῶν, στὴν Νικομήδεια, τὴν Ἀντιόχεια καὶ τὴν Κωνσταντινούπολη. Ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὶς μαρτυρίες τοῦ Εὐσεβίου καὶ τοῦ Μαλάλα, οἱ ναοὶ τῶν Ἱεροσολύμων, τῆς Νικομήδειας καὶ τῆς Ἀντιόχειας ἦταν ἀφιερωμένοι στὸν Σωτῆρα Χριστό. Πρόκειται γιὰ ἓνα πολὺ μεγάλο οἰκοδομικὸ πρόγραμμα στὸν ἀπόηχο τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τῆς εὑρεσης τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ποὺ σκοπὸ ἔχει νὰ διακηρύξει πανηγυρικὰ καὶ μνημειακὰ τὴν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ προωθήσει τὴν Ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὴν γνώμη μας σὲ αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ πρόγραμμα ἐντάσσεται καὶ ἡ θεμελίωσις τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως τὸ ἔτος 326, τὴν ὁποία μαρτυρεῖ, ὅπως εἶδαμε, τὸ Πασχάλιο Χρονικὸ καὶ πράγματι ἔγινε ἀπὸ τὸν Μεγάλον Κωνσταντῖνον «ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ τότε συντελεσθέντος θριάμβου τῆς Ὁρθοδοξίας», ὅπως παρατηρεῖ ὁ Γεώργιος Σωτηρίου.

Ὅμως ἡ περίπτωσις τῆς Κωνσταντινούπολης εἶναι μοναδική. Ὁ Κωνσταντῖνος στὸ προοίμιον ἐνὸς νόμου τοῦ 334 ποὺ ἀφορᾷ τὴν Πόλιν του δηλώνει: «Pro commoditate urbis, quam aeterno nomine iubente deo donavimus». «Γιὰ τὴν ὠφέλεια τῆς Πόλης τὴν ὁποία τιμήσαμε μὲ τὸ Αἰώνιον Ὄνομα μὲ τὴν Κέλευσις τοῦ Θεοῦ». Μολονότι τὸ χωρίον ἔχει ἀτυχῶς ἐρμηνευτεῖ ἀπὸ νεότερους μελετητῆς, εἶναι ξεκάθαρον ὅτι τὸ Αἰώνιον Ὄνομα στὸ ὁποῖον ἀφιερώνει ὁ Κωνσταντῖνος τὴν Πόλιν του μπορεῖ νὰ εἶναι μόνον ὄνομα τῆς Θεότητος, ὅπως ὑποδεικνύουν ἀνάλογες ἀναφορῆς τοῦ Σολομώντα: «καὶ ἰδοὺ ἐγὼ λέγω οἰκοδομησαὶ οἶκον τῷ ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ μου». Ὁ Κωνσταντῖνος στὴν προσευχὴν του: *τό μὲν γάρ ὄνομά σου γνησίως ἀγαπῶ, τὴν δὲ δύναμιν εὐλαβοῦμαι...»,* ὑποδήλωσε ἐμμέσως ποιὸν εἶναι αὐτὸ τὸ ὄνομα. Τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ποὺ συνοδεύει τὴν Δύναμίν του εἶναι βέβαια ἡ Σοφία. Τὸ Ὄνομα μᾶς

ἀποκαλύπτει πανηγυρικά καὶ ὁ Εὐσέβιος σὲ μία ἀναφορὰ τοῦ στὸ Βίο: «Ὅπως δ' ἐμπνέων Θεοῦ σοφίας, ἦν τῆς ἐπηγορίας τῆς αὐτοῦ πόλιν ἐπώνυμον ἀποφῆναι ἔκρινε...», «πλήρης ἐντελῶς ἀπὸ τὴν Σοφία τοῦ Θεοῦ, τῆς ὁποίας τὸ ἰδιαίτερο ὄνομα ἔκρινε σκόπιμο νὰ διακηρύσσει ἡ Πόλη του». Ἡ ἀνάμνηση αὐτοῦ τοῦ γεγονότος θὰ διατρέχει ἀνὰ τοὺς αἰῶνες τὴν συλλογικὴ μνήμη τῆς Κωνσταντινούπολης: Ὁ Σφωζόμενος πολὺ λιτὰ θὰ δηλώσει: «Ταύτην μὲν οὖν ὡσεὶ τινα νεοπαγῆ Χριστοῦ πόλιν καὶ ὁμώνυμον ἑαυτῷ γεραίρων Κωνσταντίνος...». Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπομνήσκει μὲ τὸ τροπάριο τοῦ θεοστέπτου βασιλέως: «ὁ ἐν βασιλεῦσιν Ἀπόστολός σου Κύριε, Βασιλεύουσαν πόλιν τῇ χειρὶ σου παρέθετο», ἐνῶ στὸ περίφημο ψηφιδωτὸ τῆς νοτίας πύλης τοῦ Νάρθηκα τῆς Ἁγίας Σοφίας ὁ ἅγιος Κωνσταντῖνος προσφέρει στὸν Χριστὸ τὴν ἴδια τὴν Κωνσταντινούπολη.

Ἡ ἀφιέρωση τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ μέσῳ αὐτῆς ὁλόκληρης τῆς Πόλης στὴ Σοφία τοῦ Θεοῦ ἀποτελεῖ μεγίστη πράξη εὐσεβείας ποὺ διακηρύσσει τὴν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ, προωθεῖ τὴν ἐσωτερικὴ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας καὶ θέτει τὴν Πόλη τοῦ ἐπιγείου ὑπὸ τὴν προστασία τοῦ Ἐπουρανίου Βασιλέως. Ἡ Νέα Ῥώμη-Κωνσταντινούπολη θεμελιώνεται ὡς νεοπαγῆς Χριστούπολη, τῆς ὁποίας προστάτης δὲν θὰ εἶναι ὁ Δίας Καπιτωλῖνος, ἀλλὰ ἡ Ἐνσαρκος καὶ Ἐνυπόστατος Σοφία τοῦ Θεοῦ. Τὸ Καπιτώλιο χωροθετεῖται μὲν σὲ κεντρικὸ σημεῖο, στὴ διασταύρωση τῶν δύο κεντρικῶν ὁδικῶν ἀξόνων τῆς Πόλης, ἀλλὰ συγχρόνως ἐξορίζεται μακριὰ ἀπὸ τὸ μνημειακὸ κέντρο τῆς Κωνσταντινούπολης. Ἡ ἰδιαίτερη προσήλωση τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου στὴ Σοφία τοῦ Θεοῦ «τό ...ὄνομά σου γνησίως ἀγαπῶ» ἀπορρέει ἀπὸ τὴν ἄμεση σχέση τῆς Σοφίας μὲ τὸν Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀφιέρωση σὲ Αὐτὴν τοῦ ναοῦ καὶ τῆς Πόλης του θὰ ἀποτελεῖ μία συνεχῆ ὑπόμνηση τοῦ μεγάλου ὁρόσημου τῆς ζωῆς του, μὲ τὴν δύναμη τοῦ ὁποίου καθ' ὑπόδειξη τῆς Θείας Σοφίας, ἀναδείχτηκε νέος Μωυσῆς καὶ νέος Σολομών. Ἡ ἄμεση σχέση τοῦ Σταυροῦ μὲ τὴν Θεία

Σοφία διαφωτίζει και την ξεχωριστή θέση που κατέχει το σημείο του Σταυρού στον ψηφιδωτό διάκοσμο του ναού κατά την εποχή του Ίουστινιανού, ο οποίος κορυφώνεται στην παράσταση του Σταυρού μέσα σε κύκλο στο μεσόμαλο του τρούλλου της Αγίας Σοφίας. Η θέα του διάφωτου Σταυρού μέσα από τις ακτίνες του ήλιου που εισέρχονταν από τα 40 παράθυρα του τρούλλου, παράλληλα με το έσχατολογικό περιεχόμενό του, συνέθετε μία θαυμάσια αναπαράσταση του όραματος του Μ. Κωνσταντίνου: *«Του Σταυρού σου τόν τύπον έν ούρανῶ θεασάμενος, και ὡς Παῦλος τήν κλήσιν οὐκ έξ ανθρώπων δεξάμενος».*

Πέρυσι από το Βήμα αυτό υποστηρίξαμε με βάση αναφορές του Λιβανίου ότι η λειτουργία των Παιδευτηρίων στην Άγορά του Ζευξίππου, την μετέπειτα Βασιλική Στοά της Κωνσταντινούπολης, ανάγεται στα χρόνια του Μεγάλου Κωνσταντίνου. Η ανέγερση του ναού της Ἐνσάρκου του Θεού Σοφίας, ακριβώς απέναντι από τον χώρο διδασκαλίας και μελέτης της ανθρωπίνης σοφίας, αποτυπώνει ανάγλυφα στο μνημειακό περιβάλλον της Κωνσταντινούπολης την απάντηση του Ἀποστόλου Παύλου στην αναζήτηση του αρχαίου Ἑλληνικού πνεύματος: *«ἐπειδή... και Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν, ἡμεῖς δέ κηρύσσομεν Χριστόν ἐσταυρωμένον... Χριστόν Θεοῦ δύναμιν και Θεοῦ σοφίαν».*

Ἀληθῶς Ἀνέστη ὁ Κύριος! Χαίρετε!

Τὸ Κωδωνοστάσιον τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου Βροντάδου.

Λεπτομέρεια ἀπὸ τὸ ψηφιδωτὸν δάπεδον τῆς Παλαιοχριστιανικῆς Βασιλικῆς τοῦ Ἁγίου Ἰσιδώρου.

«Ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος καὶ συνήχθησαν ...» (Ψαλμ. ρδ', 22)
Ἱερὸς Ναὸς Ἁγίου Μάρκου Βροντάδου.